

1. Wstęp

W ostatnich latach, tematy uczenia maszynowego, sieci neuronowych oraz uczenia głębokiego zyskują coraz większą popularność, głównie ze względu na coraz bardziej złożone problemy rozpoznawania i przetwarzania obrazów i dźwięków. Jednym z trudniejszych zagadnień jest rozpoznawanie gestów, ruchów ręki człowieka z obrazu cyfrowego. Do rozpoznawania pojedynczych gestów, należy połączyć analizę poszczególnych klatek filmu z sekwencyjnością, kolejnością ich wyświetlania w czasie. Z dostępnych modeli głębokich sieci neuronowych, duży potencjał mają sieci typu 3D CNN + LSTM. Dlatego celem niniejszej pracy była analiza dwóch architektur wpływu liczby warstw sieci na dokładność modelu oraz budowa aplikacji, pozwalającej użyć stworzonego modelu do rozpoznawania gestów w czasie rzeczywistym w łatwy i przystępny sposób dla użytkownika. W związku z tym przeprowadzono seria eksperymentów, pozwalających na wielowarstwową analizę parametru, budowę modelu oraz aplikacji w celu jego zastosowania.

2. Analiza tematu

Gesty jako język niewerbalny człowieka, odgrywa bardzo ważną rolę w życiu codziennym. System rozpoznawania gestów prowadzi do większego zrozumienia zachowań ludzkich oraz w znaczny sposób może przyczynić się do budowy coraz to lepszych, bardziej naturalnych maszyn-robotów, na wzór i podobieństwo człowieka.

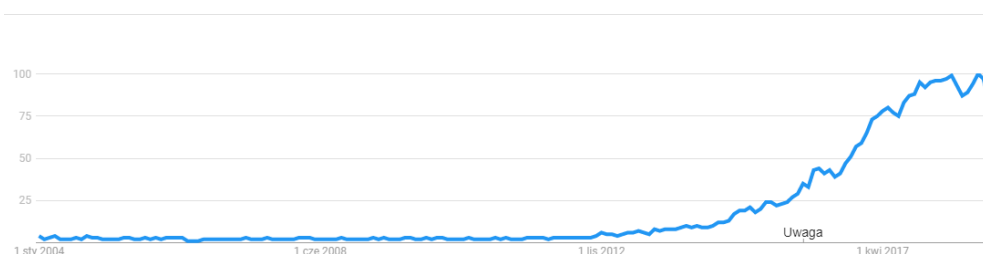
Zagadnienie to jest jednym z podstawowych wyzwań jakie stoją przed wizją komputerową. Sztuczne sieci neuronowe w swej historii były już stosowane w algorytmach klasyfikacji obrazów, jednak znaczny postęp nastąpił przez zbadanie konwolucyjnych sieci neuronowych. [3]

Sieci działają podobnie jak filtry, pozwalając wyodrębnić cechy szczególne. Cechy są wyszukiwane wśród danych o bliskim sąsiedztwie, które następnie są uogólniane. Otrzymane tak dane, są pożądanym zbiorem głównych charakterystyk, które dają ogrom informacji i możliwości w klasyfikacji. Przez to sieć ta jest często stosowana do rozpoznawania obrazów, czyli danych dwuwymiarowych (sieci konwolucyjne 2D). Autorzy artykułu [6] posługując się ideą sieci konwolucyjnej 2D, stworzyli model uczący się poprzez obrazy ręcznie pisanych cyfr, ich rozpoznawania oraz porównali precyzję zastosowanego modelu do podobnych implementacji. Dla zbioru MNIST osiągnęli dokładność rzędu 99.72%.

W przypadku zwiększenia liczby wymiarów do trzech, można użyć sieci konwolucyjnych 3D, ale też często łączy się sieci konwolucyjne 2D z sieciami rekurencyjnymi.

Sieci rekurencyjne są powszechnie stosowane w celu symulacji pamięci stanu poprzedniego. Jak każda sieć, składa się ona z neuronu, który na dodatek posiada sprzężenie zwrotne. Pozwala to na ponowne odwołanie się do danych, które zostały wyliczone chwilę wcześniej. Dzięki zastosowaniu takiego mechanizmu, następuje symulacja pamięci krótkotrwałej lub długotrwałej. W przypadku pamięci krótkotrwałej, najczęściej spotykaną implementacją jest sieć LSTM (Long-Short Term Memory) i GRU (gated recurrent unit), gdzie występuje możliwość zapomnienia stanów poprzednich. Natomiast sieci długotrwałe pamiętają wszystkie stany poprzednie. Kolejnym ważnym przełomem w dziedzinie uczenia maszynowego, było stworzenie

wielowarstwowego modelu uczenia sieci neuronowych. Już w latach 90 zostały zaproponowane odpowiednie algorytmy, lecz były one mało skuteczne. Dopiero w 2006 r. Hinton pokazał inne podejście do tworzenia i uczenia sieci bardziej złożonych. Metoda ta zakłada stworzenie hierarchicznego modelu warstw kolejnych sieci oraz uczenie go warstwa po warstwie, nadzorując cały ten proces [4]. Zwiększyło to jakość odwzorowania sieci z wieloma warstwami względem jednowarstwowych. Przyczyniło się to do znacznego wzrostu dokładności algorytmów i rozwoju nowej metodyki uczenia sieci głębokich (ang. Deep networks), uczenia głębokiego (ang. Deep learning). Na rysunku nr.3 zobrazowano, liczbę wyszukiwań słów „deep learning” na całym świecie na przestrzeni lat 2004-2018 używając najpopularniejszej wyszukiwarki internetowej Google.

Rys. 3. Wykres liczby wyszukiwań słowa “deep learning” na przestrzeni lat 2004-2018 na całym świecie [5]

Analiza gestów wykonywanych przez człowieka jest analizą pewnego rodzaju filmu. Film jest natomiast serią zdjęć, obrazów 2D o pewnej wysokości i szerokości w przestrzeni czasowej. Wszystko to składa się na realny obiekt trójwymiarowy. Obrazy 2D są analizowane przez wiele modeli, zgodnie z ImageNet Large-Scale Visual Recognition Challenge, od roku 2012 na topowych miejscach znajdują się sieci o architekturze CNN [7]. Zgodnie z artykułem [8], dodawanie większej ilości warstw do modelu, przyczynia się do zmiany jego dokładności. Dzięki zastosowaniu takiego zabiegu, dla danych CIFAR-100 osiągnięto dokładność 85.59% [8]. Każda warstwa sieci konwolucyjnej składa się z dwóch typów warstw pośrednich. Warstwy konwolucyjnej, odpowiedzialnej za analizę cech w obrazie oraz warstwy łączącej (pooling layer) do zredukowania rozmiaru, cech, jak i złożoności obliczeniowej. W celu zebrania danych obliczonych przez sieć tablica wielowymiarowa wyników jest spłaszczana i łączona poprzez warstwę gęstą (ang. dense layer lub fully connected layer). Tak otrzymane dane są najczęściej jednowymiarowe i można zredukować je do pożądanej liczby wyników. Liczba poszczególnych warstw, jak i ich parametryzacja jest indywidulana dla każdego modelu i wpływa w znacznym stopniu na jego

dokładność. Dla danych ImageNet [9], została przeprowadzona analiza jakości modelu z różną liczbą warstw, kolejno 18, 34, 50, 101, 152. Wpłynęło to na potrzebną moc obliczeniową od $1.8 \cdot 10^9$ FLOPs (dla 18 warstw) do $11.3 \cdot 10^9$ FLOPs (dla 152 warstw), czyli potrzebna moc zwiększyła się 6.27-krotnie. Również dokładność modelu wzrosła, najlepsze wyniki uzyskała sieć o największej liczbie warstw [9]. Nie tylko jednak liczba warstw wpływa na jakość modelu, ale również jego implementacja. Porównanie oryginalnego modelu, jego nowej implementacji oraz zastosowanie nowego pomysłu, daje różne wyniki, pod względem dokładności jak i złożoności obliczeniowej, dla tych samych danych [8]. Sieci CNN są bardzo dobrym rozwiązaniem w celu analizy cech obrazów, szczególnie dwuwymiarowych.

Sieci rekurencyjne z pamięcią krótkotrwałą typu LSTM i GRU, służą często do wykrywania sekwencyjnych cech, ale również w celu klasyfikacji. W literaturze dostępne są dane dotyczące przeprowadzonych serie eksperymentów porównujące oba modele, bazujące na tych samych danych [11]. Autorzy wykazali zbliżoną jakość modeli ze względu na trafność klasyfikacji. Widoczna jest natomiast różnica czasu realizacji uczenia się.

Wielu badaczy stworzyło odmienne wersje architektury LSTM, zmieniając jej głębokość oraz poszczególne parametry (funkcje aktywacyjne, wielkość warstw ukrytych, itp.). Na podstawie użytych danych Hutter Prize seria eksperymentów wykazała iż analizowane modele wykazały błąd testowy od 1.25 do 1.67 [12].

W celu analizy filmów, czyli obrazów w czasie, często używa się architektury 3DCNN oraz 2DCNN+RNN. Dwa wymiary odpowiadają za wysokość i szerokość obrazu, a trzeci wymiar to czas. Dla danych filmowych, nagranych z czterech kamer, stworzono model postaci szkieletowej. Użycie modelu 3DCNN daje bardzo dobre wyniki, które zostały przedstawione w artykule [13]. Zostało zastosowane wstępne przetwarzanie obrazu, obcinanie, w celu zredukowania danych oraz normalizacja kontrastowa dla każdego kanału koloru, żeby zredukować różnice w kolorach. Najlepsze wyniki uzyskał model, składający się z 5 warstw konwolucyjnych oraz trzech warstw łączących [13]. Model 3D CNN został również użyty w analizie ruchu w sporcie, ekspresji twarzy oraz gestów dłońmi [16]. W pracy wykazano pierwsze osiągnięcie dokładności tego typu modelu na ponad 90%. Jak wykazano w publikacji [15] dane filmowe z jednej kamery mogą być też przetwarzane przez połączenie sieci konwolucyjnych oraz sieci rekurencyjnych. W celu wychwycenia punktów charakterystycznych postaci szkieletowej, została użyta architektura składająca się z dwóch warstw sieci CNN, a następnie wyniki przekazano są do sieci rekurencyjnej LSTM. Użycie

dwóch architektur pozwoliło osiągnąć wysokie rezultaty na tle innych modeli jedno-architekturowych [15].

W publikacji [14], porównano dwa modele 3DCNN i 2DCNN + LSTM, dla których została przeprowadzona seria eksperymentów. Dla tych samych danych, związanych z rozpoznawaniem emocji w głosie zastosowano różne wersje modeli różniące się architekturą, liczbą warstw oraz parametrami. Dane dźwiękowe zostały przekonwertowane na wykres widma amplitudowego sygnału (spektrogram) w skali logarymicznej. Zostały utworzone tablice dwuwymiarowe rozłożone w czasie. Takie informacje były przekazywane do różnych wersji modeli. Następnie zebrano wyniki i przedstawione porównanie wszystkich modeli. Najtrafniejszy okazała się architektura 3DCNN, z trzema warstwami konwolucyjnymi.

Używanie sieci głębokich często wiąże się ze znacznym zużyciem mocy obliczeniowej. Dlatego też w procesie ewaluacji modeli, często są używane procesory graficzne GPU wraz z CPU z dużą liczbą pamięci RAM. Dla analizy rozpoznawania obrazów oraz rozpoznawania liczb został użyty serwer z dwoma procesorami Intel Xeon E5-2678 V3 2.5 GHz z 8 NVIDIA Tesla TiTanXp GPU, 512 GB pamięci, 240 GB SSD [6]. W celu zastosowania modelu generującego szkielet człowieka na podstawie obrazu z czterech kamer, użyto sprzętu Intel Xeon E5 CPU oraz Nvidia 1080 GPU, co pozwalało na przetwarzanie 5 klatek filmu w czasie 1ms – 13ms [13].

3. Wymagania i narzędzia

Praca została podzielona na dwa duże zadania. Pierwsze to zbudowanie modelu sieci neuronowej w oparciu o architekturę 3DCNN + LSTM, a drugie to zbudowanie aplikacji do ewaluacji tego modelu.

3.1. Model sieci neuronowej.

Wymaganie funkcjonalne:

- 1) Model powinien obsługiwać dane Jester [17]
- 2) Model powinien mieć możliwość wyświetlenia całej architektury i parametrów
- 3) Model powinien mieć możliwość zmiany liczby warstw, zmieniając tylko jeden parametr
- 4) Model powinien mieć możliwość wyświetlenia poszczególnych kształtów danych wielowymiarowych w poszczególnych architekturach, 3D CNN, LSTM, FC

Wymagania niefunkcjonalne:

- 1) model powinien zostać stworzony w oparciu o język python
- 2) model powinien zostać stworzony w oparciu o bibliotekę pytorch
- 3) model powinien zostać stworzony w oparciu o architekturę 3D CNN, LSTM i FC
- 4) model powinien zajmować się zmianą wymiarów danych, między kolejnymi warstwami

Wybrane narzędzia.

W celu realizacji modelu sieci neuronowej wybrana została biblioteka PyTorch, z uwagi na łatwość użytkowania oraz szybkość działania. W artykule [18] została przeprowadzona analiza czasowa dla architektury LSTM, gdzie biblioteka PyTorch osiągnęła wysokie wyniki na tle innych.

3.2. Aplikacja do ewaluacji modelu.

Wymagania funkcjonalne:

- 1) aplikacja powinna mieć jedno okno
- 2) aplikacja powinna mieć możliwość wybrania pliku z modelem przez eksplorator plików
- 3) aplikacja powinna mieć możliwość wybrania pliku zawierającego listę klas wynikowych do przewidzenia przez eksplorator plików
- 4) aplikacja powinna wyświetlać architekturę warstwową wraz z użytymi w niej parametrami wybranego modelu
- 5) aplikacja powinna pobierać obraz z domyślnej kamery internetowej komputera
- 6) aplikacja powinna wyświetlać obraz z kamery internetowej
- 7) aplikacja powinna wyświetlać aktualne wartości wyliczone przez model dla każdej klasy wynikowe osobno
- 8) aplikacja powinna wyświetlać opóźnienie (różnicę czasową) wyświetlanych danych w stosunku do czasu pobrania tych danych
- 9) aplikacja powinna ewaluować model dopiero po wybraniu zarówno pliku z modelem jak i pliku z listą klas wynikowych

Wymagania нефunkcjonalne:

- 1) Aplikacja powinna być napisana na system operacyjny Windows
 - 2) Aplikacja powinna być napisana z użyciem wielowątkowości
-

- 3) Aplikacja powinna umożliwić komunikację między wątkami używając sygnałów
- 4) Aplikacja powinna obsługiwać pliki typu .csv dla klas wynikowych
- 5) Aplikacja powinna obsługiwać pliki typu .pth.tar dla modelu seici
- 6) Aplikacja powinna zostać skompilowana wraz ze wszystkimi bibliotekami w celu odtworzenia jej na innych urządzeniach
- 7) Aplikacja powinna wyświetlać obraz z kamery nie większy niż 640x480 px
- 8) Aplikacja powinna skalować obraz do 160x120 px dla modelu
- 9) Aplikacja powinna obcinać, konwertować na tensor i normalizować obraz w taki sam sposób w jaki model był tworzony

Wybrane narzędzia.

W celu implementacji aplikacji, został wykorzystany język programowania Python oraz biblioteka PyQt5, ze względu na łatwość użytkowania i obsługę wielu wątków. Zarządzaniem i obsługą modelu sieci neuronowej zajmuje się biblioteka PyTorch. W budowie aplikacji zostało użyte środowisko PyCharm w wersji 2018.2.1 firmy JetBrains.

4. Specyfikacja zewnętrzna

4.1. Model sieci neuronowej.

W celu wygenerowania modeli sieci neuronowej należy użyć gotowej architektury, zainstalować interpreter języka Python w wersji min. 3 oraz bibliotekę PyTorch w wersji min. 0.4.0. Architektura została zaprojektowana pod kątem dwóch systemów operacyjnych Windows oraz Linux. Główna konfiguracja znajduje się w plikach .json. Kolejne pliki to:

- `config_quick_train.json` – zawiera konfigurację treningową modeli dla danych treningowych
- `config_quick_testing.json` – zawiera konfigurację dla mniejszej liczby danych w celu przetestowania czy architektura jest poprawnie zbudowana

Implementacja modeli sieci neuronowej znajduje się w plikach `model.py` oraz `modelCNLSTM.py`. Po wprowadzeniu zmian w modelach, można przetestować, czy sama sieć jest poprawnie skonstruowana, czy wszystkie parametry się zgadzają, kompilując cały plik z modelem. Zostanie wyświetlony w wierszu poleceń schemat sieci neuronowej oraz kolejne wymiary danych między modułami (rys. 11).

```

CNN in:      torch.Size([5, 3, 18, 84, 84])
CNN out:     torch.Size([5, 512, 2, 5, 5])
LSTM in:     torch.Size([5, 512, 50])
LSTM out:    torch.Size([5, 512, 50])
FC in:       torch.Size([5, 25600])
FC out:      torch.Size([5, 5])

MyNetwork(
  (CNN): CNN(
    (list): ModuleList(
      (0): Sequential(
        (0): Conv3d(3, 64, kernel_size=(3, 3, 3), stride=(1, 1, 1),
padding=(1, 1, 1))
        (1): BatchNorm3d(64, eps=1e-05, momentum=0.1, affine=True,
track_running_stats=True)
        (2): ELU(alpha=1.0)
        (3): MaxPool3d(kernel_size=(1, 2, 2), stride=(1, 2, 2), padding=0,
dilation=1, ceil_mode=False))
      (1): Sequential(
        (0): Conv3d(64, 128, kernel_size=(3, 3, 3), stride=(1, 1, 1),
padding=(1, 1, 1))
        (1): BatchNorm3d(128, eps=1e-05, momentum=0.1, affine=True,
track_running_stats=True)
        (2): ELU(alpha=1.0)
        (3): MaxPool3d(kernel_size=(2, 2, 2), stride=(2, 2, 2), padding=0,
dilation=1, ceil_mode=False))
      (2): Sequential(
        (0): Conv3d(128, 256, kernel_size=(3, 3, 3), stride=(1, 1, 1),
padding=(1, 1, 1))
        (1): BatchNorm3d(256, eps=1e-05, momentum=0.1, affine=True,
track_running_stats=True)
        (2): ELU(alpha=1.0)
        (3): MaxPool3d(kernel_size=(2, 2, 2), stride=(2, 2, 2), padding=0,
dilation=1, ceil_mode=False))
      (3): Sequential(
        (0): Conv3d(256, 512, kernel_size=(3, 3, 3), stride=(1, 1, 1),
padding=(1, 1, 1))
        (1): BatchNorm3d(512, eps=1e-05, momentum=0.1, affine=True,
track_running_stats=True)
        (2): ELU(alpha=1.0)
        (3): MaxPool3d(kernel_size=(2, 2, 2), stride=(2, 2, 2), padding=0,
dilation=1, ceil_mode=False))
      (4): Sequential(
        (0): Conv3d(512, 512, kernel_size=(3, 3, 3), stride=(1, 1, 1),
padding=(1, 1, 1))
        (1): BatchNorm3d(512, eps=1e-05, momentum=0.1, affine=True,
track_running_stats=True)
        (2): ELU(alpha=1.0)
        (3): MaxPool3d(kernel_size=(1, 1, 1), stride=(1, 1, 1), padding=0,
dilation=1, ceil_mode=False))))
    (LSTM): LSTM(
      (lstm_layer1): LSTM(50, 50, num_layers=2, batch_first=True))
    (FC): FC(
      (list): ModuleList(
        (0): Linear(in_features=25600, out_features=512, bias=True))
      (fc_layer2_act): ELU(alpha=1.0)
      (fc_layer3): Linear(in_features=512, out_features=5, bias=True)
      )
    )
  )
)

```

Rys. 11. Przykładowy schemat sieci neuronowej wraz z kolejnymi wymiarami danych dla poszczególnych modułów, wyświetlany w wierszu poleceń.

Program treningowy oraz testowy należy uruchomić korzystając z flagi „--config” oraz przy braku wspierania architektury CUDA w komputerze: „--use_gpu=False”. Przykładowy zapis parametrów znajduje się na rys. 12.

```
train.py --config configs/config_quick_train.json -use_gpu=False
```

Rys. 12. Przykładowe wywołanie programu treningowego bez użycia GPU

Po wywołaniu programu treningowego, zostaną wyświetlone w konsoli Python kolejne informacje, takie jak aktualny współczynnik uczenia (ang. learning rate), koszt (ang. loss), dokładność modelu dla kolejnych danych treningowych oraz na końcu każdego cyklu jakość modelu dla danych testowych. Informacje te będą wyświetlane dla każdego cyklu. Ponadto zostanie wygenerowany wykres zależności kosztu do ilości cykli w miejscu wskazanym przez plik konfiguracyjny, funkcja ta nazywana jest funkcją kosztu.

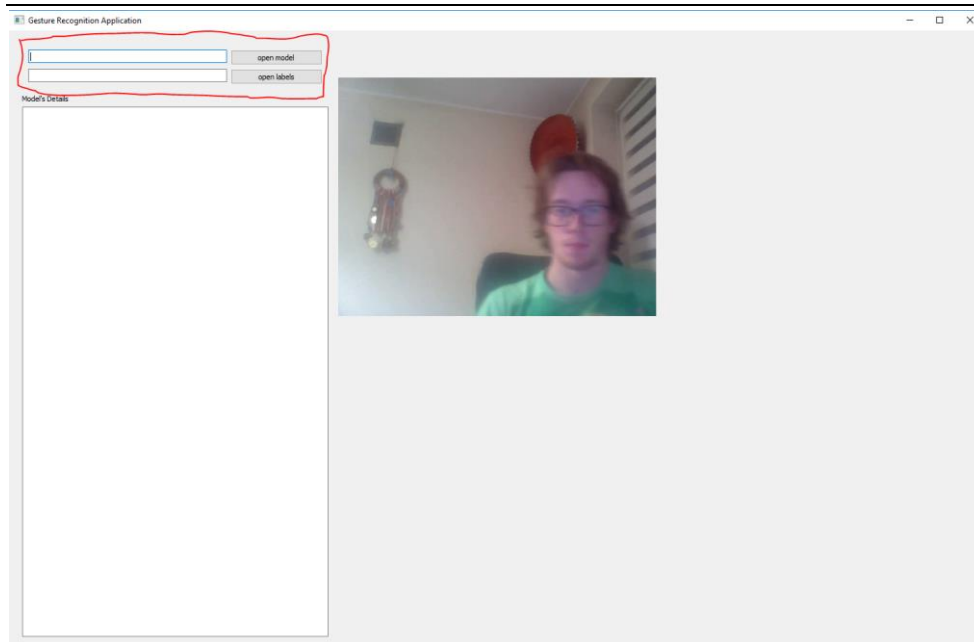
W czasie trwania treningu sieci są tworzone pliki typu .pth.tar, kolejno o nazwach checkpoint oraz best_model. Plik checkpoint.pth.tar zawiera model najmłodszy, tzn. model wygenerowany po zakończeniu ostatniego cyklu. Natomiast plik best_model.pth.tar zawiera najlepszy model, jeśli chodzi o dokładność na danych testowych spośród wszystkich cykli programu. Takie pliki można użyć bezpośrednio w aplikacji do ewaluacji modelu.

4.2. Aplikacja do ewaluacji modelu sieci neuronowej.

W celu włączenia aplikacji należy uruchomić plik z rozszerzeniem .exe na maszynie z systemem Windows. Ścieżka do pliku to `GestureRecognitionAplication\dist\ main \ main .exe`

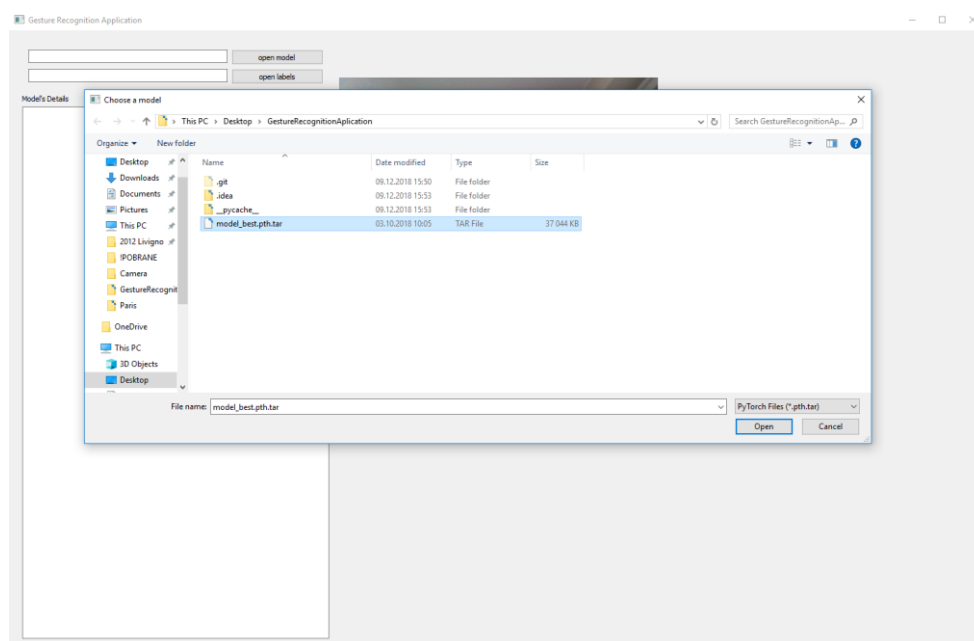
Wszystkie potrzebne biblioteki dynamiczne (.dll) znajdują się w tym samym katalogu co plik wykonywalny (.exe).

Aplikacja pozwala wybrać model w celu ewaluacji przy pomocy kamery internetowej komputera oraz pozwala wybrać plik typu .csv w celu dostarczenia informacji jakie klasy wynikowe są pożądane. Rys.13.

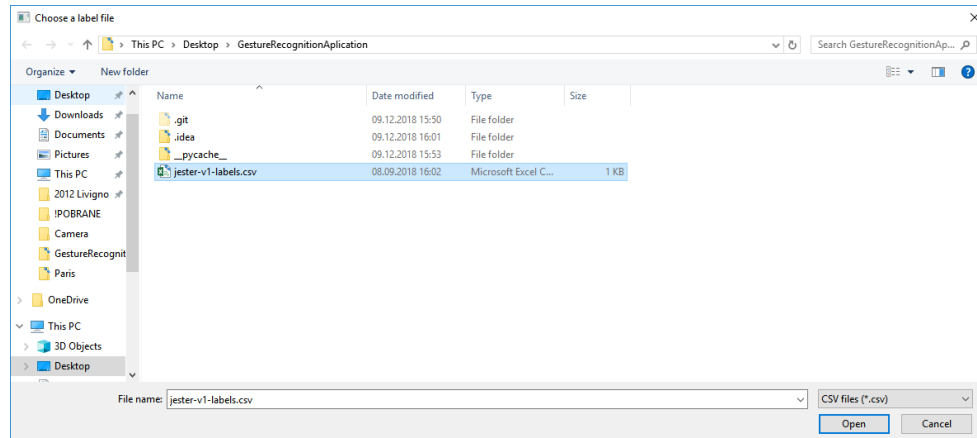
Rys. 13. Ekran startowy aplikacji do ewaluacji modelu z zaznaczonym miejscem do wybrania modelu oraz pliku z klasami wynikowymi.

Po naciśnięciu przycisku „open label” zostanie wyświetlone okno menadżera plików w celu wybrania odpowiedniego modelu. Tylko modele o rozszerzeniu .pth.tar mogą zostać wybrane. Rys. 14.

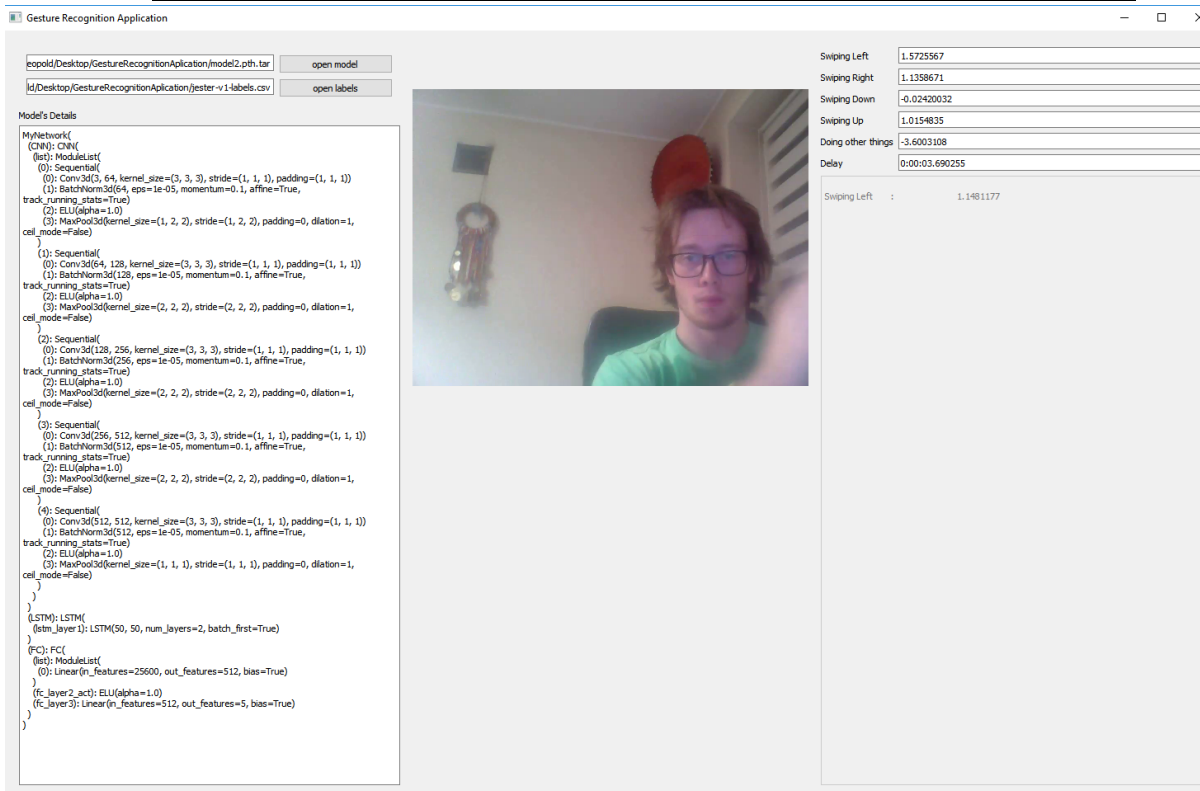

Rys. 14. Wybranie modelu w aplikacji

Po naciśnięciu przycisku „open label” zostanie wyświetlony menadżer plików w celu wybrania pliku z pożądanymi klasami wynikowymi. Tylko pliki o rozszerzeniu .csv są wspierane, możliwe do wybrania. Rys. 15.

Po wybraniu zarówno pliku z modelem, jak i pliku z klasami wynikowymi. Program generuje opis modelu w rubryce „Model’s Details” oraz z prawej strony okna klasy wynikowe, wraz z wartościami. Dodatkowo jest prezentowana informacja o opóźnieniu w rubryce „Delay”, opisująca przesunięcie czasowe, wyświetlanego obrazu z kamery do wyświetlenia wyników, po przeliczeniu przez sieć. Poniżej klas wynikowych, program prezentuje listę wykrytych gestów wraz z ich wartościami. Rys. 16.

Rys. 16. Zrzut działania programu.

Bibliografia

[1]	Twenty Billion Network. <i>The 20BN-Jester Dataset – Twenty Billion Network</i> . https://20bn.com/datasets/jester [data dostępu: 2018-09-30].
[2]	Imię Nazwisko, Imię Nazwisko. http://openaccess.thecvf.com/content_ICCV_2017_workshops/papers/w44/Zhang_Learning_Spatiotemporal_Features_ICCV_2017_paper.pdf . Wydawnictwo, Warszawa, 2017.
[3]	Krzysztof Odrzywołek. Wykorzystanie głębokich sieci neuronowych w weryfikacji mówcy: Praca Magisterska, str. 5 Kraków 2016.
[4]	Jacek Bartman. Sieci rekurencyjne. <i>Wykłady</i> , http://www.neurosoft.edu.pl/media/pdf/jbartman/sztuczna_inteligencja/NTI9.pdf . Na dzień 07.12.2018
[5]	https://trends.google.pl/trends/explore?date=all&q=deep%20learning . Na dzień 06.12.2018
[6]	Benteng Ma, Yong Xia. Autonomous Deep Learning: A Genetic DCNN Designer for Image Classification. arXiv:1807.00284v1. 1 July 2018, str. 5.
[7]	Yanting Pei, Yaping Huang, Qi Zou, Hao Zang, Xingyuan Zhang, Song Wang. Effects of Image Degradations to CNN-based Image Classification. arXiv:1810.05552v1. 12 October 2018, str. 2
[8]	Jie Hu, Li Shen, Samuel Albanie, Gang Sun, Enhua Wu. Squeeze-and-Excitation Networks. arXiv:1709.01507v3. 25 October 2018
[9]	Kaiming He, Xiangyu Zhang, Shaoqing Ren, Jian Sun. Deep Residual Learning for Image Recognition. arXiv:1512.03385v1. 10 december 2015, str. 6

[10]	Stefan Braun. LSTM Benchmarks for Deep Learning Frameworks. arXiv:1806.01818v1. 5 June 2018
[11]	Markku Hinkka, Teemu Lehto, Keijo Heljanko, Alexander Jung. arXiv:1809.05896v1. 16 september 2018
[12]	Ben Krause, Iain Murray, Steve Renals, Liang Lu. Multiplicative Lstm For Sequence Modelling. arXiv:1609.07959v3. 12 October 2017
[13]	Agne Grinciunaite, Amogh Gudi1, Emrah Tasli1, Marten den Uyl1. Human Pose Estimation in Space and Time using 3D CNN. arXiv:1609.00036v3. 19 October 2016. Str. 6.
[14]	Jaebok Kim, Khiet P. Truong, Gwenn Englebienne, and Vanessa Evers. Learning spectro-temporal features with 3D CNNs for speech emotion recognition. arXiv:1708.05071v1. 14 August 2017. Str. 4.
[15]	Yue Luo, Jimmy Ren, Zhouxia Wang, Wenxiu Sun, Jinshan Pan, Jianbo Liu, Jiahao Pang, Liang Lin. LSTM Pose Machines. arXiv:1712.06316v1. 18 December 2017.
[16]	Andres Sanin, Conrad Sanderson, Mehrtash T. Harandi, Brian C. Lovell. Spatio-Temporal Covariance Descriptors for Action and Gesture Recognition. arXiv:1303.6021v1. 25 March 2013
[17]	https://20bn.com/datasets/jester
[18]	Stefan Braun. LSTM Benchmarks for Deep Learning Frameworks. arXiv:1806.01818v1. 5 June 2018. Str. 7.
[19]	2017 Twenty Billion Neurons GmbH, Berlin, Germany. https://github.com/TwentyBN/GulpIO-benchmarks . Na dzien 08.12.2018
[20]	Udacity. https://github.com/udacity/CVND---Gesture-Recognition . Na dzien 08.12.2018.
[21]	Clevert, Djork-Arné; Unterthiner, Thomas; Hochreiter, Sepp. Fast and Accurate Deep Network Learning by Exponential Linear Units (ELUs). arXiv:1511.07289. 22 February 2016. Str. 5.